

ที่ 1 อีสาน ม.สารคาม ค่ายันชุมชน

อี...ทีมข่าวในประเทศ

ก่อนปี 2537 ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะถูกสถาปนาขึ้นในท้องนา อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม มูลค่าที่ดินต่อไร่สามารถจับจองได้ด้วยเงินเพียง 3 หมื่นบาท

รวม 20 ปีให้หลัง ถึง พ.ศ.นี้ผืนดินโดยรอบมหาวิทยาลัยขนาด 1 ไร่ สนราคาพุ่งถึง 22 ล้านบาท

นี่คือดอกผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาแห่งนี้

“มหาวิทยาลัยต้องรับใช้ชุมชน” คือวิสัยทัศน์ของ ศุภชัย สมบัติโต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาพความสำเร็จถูกฉายผ่านความรุ่งเรืองของท้องถิ่นในละแวกลำดับที่ 2,867 จากสถาบันกว่า 3 หมื่นแห่งทั่วโลก หรือที่ 11 ของประเทศไทย คือตำแหน่งที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้รับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิจัยอยู่ในมาตรฐานของฐานข้อมูล Scimago ประจำปี 2554

“แต่เราเป็นมหาวิทยาลัยอันดับ 1 ของอีสาน ด้านการช่วยเหลือสังคมและชุมชน” อธิการบดีวัย 45 ภาควิชาใจ

ศุภชัย เล่าว่า เข้ามานั่งเป็นอธิการบดีในขณะที่มหาวิทยาลัยกำลังก้าวกระโดดเชิงปริมาณ กล่าวคือ เมื่อครั้งก่อตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ๆ ภาวิช ทองโรจน์ อธิการบดีคนแรกได้วางรากฐานโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภค แพนผัง ไร่อย่างตีเทียม โดยขณะนั้นมีนิสิต 1.5-1.6 หมื่นคน

จากนั้น อดุลย์ วิริยเวชกุล อธิการบดีคนที่สอง เห็นควรให้เพิ่มจำนวนนิสิต เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมและสามารถรองรับได้ นั่นทำให้มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีนิสิตประมาณ 3 หมื่นเศษ ต่อเนื่องสู่ยุคที่มีอธิการบดีชื่อศุภชัย จำนวนนิสิตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจนแตะ 4.5 หมื่นคน

“เมื่อปี 2537 ยุคก่อตั้งมหาวิทยาลัย มีเพียง 4 คณะ คือ วิทยาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์เทคโนโลยี มีนักเรียน 4,000 คน บุคลากร 450 คน ปัจจุบันยุคของเรามีถึง 20 คณะ มีนักเรียน 4.5 หมื่นคน บุคลากร 3,200 คน”

โจทย์คือ เมื่อมีนิสิตเฉียดครึ่งแสน จะทำอย่างไรให้คุณภาพทางการศึกษาดี

อธิการบดี อธิบายต่อว่า อุดมศึกษาในประเทศไทยมีการประกันคุณภาพภายในด้วยเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงนำตัวชี้วัดจากการประเมินเหล่านี้มาใช้ตรงหน่วยงาน คณะ บุคลากร นิสิต ให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ ซึ่ง

ปัจจุบันเรามีงานวิจัยระดับนานาชาติ 1,100 เรื่อง ในฐานะอธิการบดีก็ต้องหาวิธีเสริมแรงทางบวกให้อาจารย์คนไหนอยากสอนอย่างเดียว เราก็มีเงินอ่อนท้อป ให้ปละไม่เกิน 1 แสนบาท แต่อาจารย์คนไหนชอบทำวิจัย เราก็จะให้เงินรายละเอียด 5 หมื่นบาท ต้องงานวิจัยตีพิมพ์หนึ่งเรื่อง

ระยะแรกก็มีแรงต่อต้าน แต่ต่อมาทุกอย่างก็ เป็นไปด้วยดี กระทั่งมหาวิทยาลัยได้รับการประเมินอยู่ในเกณฑ์ “ดีมาก”

ด้วยเกณฑ์ข้างต้นเป็นพื้นฐานที่

มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการ และมหาวิทยาลัยมหาสารคามก็ประจักษ์ต่อสังคมแล้วว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ดังนั้นเมื่อก้าวเข้าสู่ระดับนานาชาติจึงเป็นที่ยอมรับ และถูกจัดอันดับให้เป็นมหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิจัยอยู่ในมาตรฐานของฐานข้อมูล Scimago อยู่ในลำดับที่ 2,867 ของโลก จากกว่า 3 หมื่นแห่ง หรือลำดับที่ 11 ของประเทศไทย

หากไล่เรียง 10 ลำดับมหาวิทยาลัยชั้นนำตั้งแต่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหิดล เชียงใหม่ สงขลานครินทร์ เกษตรศาสตร์ ขอนแก่น ลาดกระบัง ธรรมศาสตร์ และสุรนารี ศุภชัย เห็นว่า ทั้ง 10 สถาบันอยู่ในระดับซูเปอร์หมดแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามจะแข่งขัน

เป็นเหตุให้อธิการบดีตัดสินใจเปลี่ยนยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์เมื่อเดือน ต.ค. 2554

“ภายใน 5 ปีข้างหน้า เราจะเป็นมหาวิทยาลัยที่ติด 1 ใน 10 ของประเทศ (มาตรฐานสากล) แต่จะเป็นมหาวิทยาลัยลำดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการช่วยเหลือสังคมและชุมชน” ศุภชัย ระบุ เป้าหมาย 1 ใน 10 ของประเทศ เน้นอนว่ารายละเอียดซับซ้อน แต่อธิการบดีศุภชัย เขาจัดหมวดหมู่การพัฒนาด้านวิชาการให้มีมาตรฐานสากลอย่างเป็นระบบ

เขายืนยันว่า เพื่อที่จะก้าวเข้าสู่ท็อปเท็น สิ่งที่มีมหาวิทยาลัยมหาสารคามต้องทำมากที่สุดคือการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะอาจารย์และบัณฑิตศึกษาให้เข้มแข็งขึ้น

“ปัจจุบันเรามีงานวิจัยระดับนานาชาติ 1,100 เรื่อง ในฐานะอธิการบดีก็ต้องหาวิธีเสริมแรงทางบวกให้ อาจารย์คนไหนอยากสอนอย่างเดียว เรามีเงินก้อนให้อีกปีละไม่เกิน 1 แสนบาท แต่อาจารย์คนไหนชอบทำวิจัย เราก็จะให้เงินรายละ 5 หมื่นบาทต่องานวิจัยตีพิมพ์หนึ่งเรื่อง

ในระยะต่อมาเมื่องานวิจัยมีมากขึ้น เราก็ลดเงินลงมาเหลือ 3 หมื่นบาท แต่ใน 1 ปีอาจพบอาจารย์บางรายได้ตีพิมพ์งานวิจัยถึง 10 เรื่อง นั่นหมายความว่าจะได้รับเงินพิเศษ 3 แสนบาท แต่เราจะไม่ปล่อยให้อาจารย์สอนหรือวิจัยเพื่อหาเงินเพียงอย่างเดียว จึงได้ออกแบบการประเมินเพื่อขึ้นขั้นอาจารย์

หากทำงานเพียงด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว ก็จะได้ประเมินไม่เกิน 1 ชั้น กลับกันหากอาจารย์ที่ต้องการ 1 ชั้นครึ่ง หรือ 2 ชั้น ก็จะต้องมีผลงานทั้งการสอนและการวิจัย” ศุภชัย อธิบาย

นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กันคือ บัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยจะสำเร็จการศึกษาได้ก็ต้องได้รับการตีพิมพ์งานวิจัย โดยระดับปริญญาโทอาจตีพิมพ์ในประเทศได้ แต่ระดับปริญญาเอกต้องตีพิมพ์ในต่างประเทศและเป็นที่ยอมรับเท่านั้น

“ตรงนี้หากทำได้มากขึ้น เราก็มีโอกาสแข่งขันมหาวิทยาลัยอื่นๆ มั่นใจว่าอีกไม่เกิน 2 ปี งานวิจัยของเราเกิน 2,000 เรื่องแน่ ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วสามารถขึ้นนำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้ เราก็จะจ่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นลำดับต่อไป” ศุภชัย ให้ความมั่นใจ

สำหรับการเป็นมหาวิทยาลัยอันดับ 1 ของอีสาน ด้านการช่วยเหลือสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยมหาสารคามเลือกที่จะนำเอาความรู้และประสบการณ์เข้าไปในชุมชน ตามแนวคิด 1 คนละ 1 ชุมชน

“มหาวิทยาลัยต้องอยู่กับชุมชนให้ได้ต้องมีความเป็นชุมชน บางอย่างเราก็ต้องเป็นผู้ให้ บางอย่างเราก็ต้องเป็นผู้รับ บางครั้งเราเิ่งกว่าชาวบ้านก็ต้องฟังเขา ช่วยอะไรเขาได้ก็ต้องช่วยเขา ตรงนี้มันจะเกิดกระบวนการเรียนรู้” คือหลักการของแนวคิดดังกล่าว

ล่าสุดปี 2554 ภาพรวมของแนวคิดเดินหน้าไปได้ด้วยดี ชุมชนเริ่มมีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ในฐานะอธิการบดีก็มองต่อไปอีกว่า บางคณะ เช่น คณะบัญชี มีนิสิตมากถึง 1 หมื่นคน หรือบางคณะเล็กลงมาก็มี 3,000-4,000 คน จึงจำเป็นต้องย่อยแนวคิดให้หน่วยเล็กลง คือ 1 หลักสูตร 1 ชุมชน ซึ่งขณะนี้มีมหาวิทยาลัยมีไม่ต่ำกว่า 80 หลักสูตร หลักสูตรละ 300-400 คน ซึ่งจะทำให้เข้าถึงชุมชนได้ตรงตามความต้องการและทั่วถึงขึ้น

“ต้องทำทุกอย่างให้เข้าถึงรากหญ้า แต่ไม่ทิ้งเพดานบน ตอนเราทำไม่ได้คิดว่าจะเกิดผลอย่างไร เพียงแต่อยากทำให้ชุมชนยอมรับ

แต่เมื่อกลับเข้ามาในเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาด้วยหลักสากล ก็พบว่ามี 1 ใน 7 ดัชนีชี้วัด คือ การให้บริการสังคม เขากล่าวว่าเรามีกิจกรรมอะไรบ้าง ทุ่มเทพพยากรณ์ทั้งคนและเงินลงไปหรือไม่ ตรงนี้เราได้คะแนนเต็ม เพราะเข้าข่ายในสิ่งที่ได้ทำมาทั้งหมด” อธิการบดี ระบุ

นอกเหนือจากการสร้างความแข็งแกร่งให้มหาวิทยาลัย อธิการบดีรายนี้ยังให้ความสำคัญกับดัชนีชี้วัดคุณภาพบัณฑิต โดยเฝ้ามองปรากฏการณ์แต่ละปีว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด ความต้องการของตลาดแรงงานเป็นอย่างไร แต่นิสิตที่จบการศึกษามีงานทำหรือไม่

“อัตราการได้งานเฉลี่ยทุกคนประมาณ 90% โดยหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือด้านความสามารถเฉพาะตัว อาทิ ดุริยางคศิลป์ สถาปัตยกรรม จะได้งานทำ 100% ส่วนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิศวกรรม เฉลี่ย 80-85% สำหรับหลักสูตรที่อ่อนแอที่สุด คือ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การตลาด”

“สิ่งที่ผมกังวลคือผลดีเยอะ เหมือนเอาเขามากองๆ ไว้ในห้องแล้วปล่อยให้เขาเดินออกไปเอง แบบนี้นั้นไม่ได้ เราในฐานะผู้ผลิตต้องคุยกับผู้ประกอบการว่าพึงพอใจหรือไม่ แม้บางที่มีเสียงสะท้อนว่าผลิตไปแล้วใช้การไม่ได้ ก็ต้องรับฟังเพื่อนำมาปรับปรุง จึงมอบหมายภารกิจนี้ให้แต่ละคณะในการจัดทำรายงานให้นิสิต”

พร้อมกันนี้ ด้วยภาวะการแข่งขันสูง ถ้าจะปิดหูปิดตาฝึกงานกันเองคงไม่ไหว ดังนั้นจึงสั่งการให้แต่ละคณะที่มีงบประมาณหรือเงินทุนรองรับจัดส่งเด็กไปอบรม ฝึกงานพัฒนาทักษะ ยังต่างประเทศ เช่น คณะบัญชี มีเป้าหมายจะส่งออกประมาณ 100 คน ซึ่งถือเป็นการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยไปพร้อมๆ กัน

“แต่ทั้งนี้ก็ต้องดูว่าเด็กเอาหรือไม่ มีใจให้เราหรือไม่ เพราะถ้าเด็กมันเองช่วย ก็คงไม่สามารถหลับหูหลับตาส่งไปได้” ศุภชัย กล่าว ■

ศุภชัย สมบัติโต เป็นชาวสระบุรี จบปริญญาตรีด้านชีววิทยา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ต่อปริญญาโท ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จบแล้วมาบรรจุเป็น อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ คณะเทคโนโลยี ในปี 2537 ขณะอายุ 26 ปี ปลายปี 2538 ได้รับเลือกให้ เป็นรักษาการรองคณบดีคณะเทคโนโลยี ทำงานจนครบ 3 ปี ก็ได้เป็นผู้ช่วย อธิการบดีฝ่ายพัฒนา ระหว่างนั้นได้รับ เลือกเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย จน ถึงเดือน มิ.ย. 2541 ไปเรียนต่อปริญญา เอกที่จุฬาฯ จบมาปีใน 2544 มาเป็น ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนานิสิตต่อ ขึ้น เป็นรองคณบดีฝ่ายบริหารคณะเทคโนโลยี ต่อมาเป็นรองอธิการบดีฝ่ายพัฒนา นิสิต และจนถึงปี 2548 ได้เป็นรอง อธิการบดีฝ่ายวิจัยและต่อมาควบฝ่าย วางแผนด้วย กระทั่งเดือน มี.ค. 2551 ขึ้นรักษาการอธิการบดี ถึงเดือน มิ.ย. 2552 และถัดจากนั้นได้รับเลือกให้เป็น อธิการบดี ในวัย 40 เศษๆ